

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Said Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадилова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
Achilov Muzaffar Norquliyevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
Alikulova Muxayyo Sherovna	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
Altibayeva Gulbaxor Majitovna	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
Ayturaev Majid Mavlankhanovich	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
Azamov Umarxon Xayxonovich	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
Buriyeva Aziza Ismatillaevna	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
Buriyeva Aziza Nematovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
Davronova Sevinch	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
Ergasheva Barno Ziyaviddin kizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
Eshonkulova Hilola Rajab qizi	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
Habibova Shyira Baxtiyorovna	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
Ikromova Sarvinov Siroj qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
Jabborova Dilafuz Furqatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
Kamalova Yoqutxon Bahodirovna	

Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari	439
<i>Kenjayeva Dildora Terkashevna</i>	
Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati	443
<i>Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna</i>	
Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi	448
<i>Latifa Zarifovna Korayeva</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar	451
<i>Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari	454
<i>Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi</i>	
Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida	459
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish	463
<i>Meyliyeva Nafosat Gulomovna</i>	
Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri	466
<i>Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi	470
<i>Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi</i>	
The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress	473
<i>Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari	477
<i>Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li</i>	
CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi	481
<i>Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi</i>	
The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency	486
<i>Kosimov Sunnat Ravshan ugli</i>	
Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni	490
<i>Quvonchbek Abduxamidov</i>	
Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi	494
<i>Rajabova Laylo O'tkir qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	498
<i>Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari	501
<i>Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi</i>	
Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash	506
<i>Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li</i>	
Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari	510
<i>Raxmetova Lazzat</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi	513
<i>S. A. Mamatisayeva</i>	
Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi	517
<i>Sattorova Shaxlo Axadovna</i>	
Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse	520
<i>Sultonova Charos Iskandar kizi</i>	
Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar	527
<i>Suyunova Matluba Abdusaidovna</i>	
Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi	531
<i>Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi</i>	
Modern Approaches to Teaching Grammar	534
<i>Tuychiyev Azamat Farkhod ugli</i>	
The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education	538
<i>Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

YOSHLAR TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH VA MA'NAVIYATINI OSHIRISHDA TASVIRIY SAN'ATNING O'RNI

Quvonchbek Abduxamidov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
"Tasviriy san'at va dizayn" kafedrasida o'qituvchisi

ORCID: 0009-0000-0671-6403

Annotatsiya: Maqolada tasviriy san'atning yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini mustahkamlashdagi pedagogik salohiyati o'rganilgan. Tadqiqotda o'quvchilarda tanqidiy vizual tahlil orqali kreativ tafakkur hamda milliy ma'naviy qadriyatlarni chuqur anglashni shakllantirish imkoniyatlari yoritilgan. Eksperimental natijalar san'at asarlarini strukturaviy va ikonografik tahlil qilish yoshlarning kognitiv hamda axloqiy rivojlanishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Shuningdek, maqolada Art-kognitiv integratsiya modeli (AKIM) metodologiyasini ta'lim jarayonlariga integratsiya qilish orqali vizual savodxonlik, kreativ tafakkur va milliy ma'naviyatni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, kreativ tafakkur, vizual tahlil, ma'naviyat, milliy qadriyatlar, tanqidiy fikrlash, Art-kognitiv integratsiya modeli (AKIM), yoshlar tarbiyasi, vizual savodxonlik.

Abstract: The article explores the pedagogical potential of visual arts in developing young people's thinking and strengthening their spirituality. The study highlights the opportunities for fostering creative thinking and a deep understanding of national spiritual values through critical visual analysis. Experimental results confirm that structural and iconographic analysis of artworks has a significant positive impact on the cognitive and moral development of youth. In addition, the article provides practical recommendations for enhancing visual literacy, creative thinking, and national spirituality through the integration of the Art-Cognitive Integration Model (ACIM) methodology into educational processes.

Key words: visual arts, creative thinking, visual analysis, spirituality, national values, critical thinking, Art-Cognitive Integration Model (ACIM), youth education, visual literacy.

Аннотация: В статье исследуется педагогический потенциал изобразительного искусства в развитии мышления и укреплении духовности молодежи. В исследовании раскрываются возможности формирования у учащихся креативного мышления и глубокого осознания национальных духовных ценностей посредством критического визуального анализа. Экспериментальные результаты подтверждают, что структурный и иконографический анализ произведений искусства оказывает значительное положительное влияние на когнитивное и нравственное развитие молодежи. Кроме того, в статье представлены практические рекомендации по развитию визуальной грамотности, креативного мышления и национальной духовности через интеграцию методологии Арто-когнитивной интеграционной модели (АКИМ) в образовательный процесс.

Ключевые слова: изобразительное искусство, креативное мышление, визуальный анализ, духовность, национальные ценности, критическое мышление, Арто-когнитивная интеграционная модель (АКИМ), воспитание молодежи, визуальная грамотность.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida olib borilayotgan keng ko'lamli ijtimoiy-madaniy islohotlar zahirida yosh avlodning intellektual salohiyatini oshirish va ularda mustahkam milliy-ma'naviy asoslarni qaror toptirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Hozirgi globallashuv va raqamli vizual madaniyat sharoitida yoshlarning ongiga turli xil, ko'pincha zidiyatli axborotlar oqimi kirib kelmoqda. Bu holat yuzaki fikrlashni kuchaytirib, chuqur tahliliy tafakkur qobiliyatini zaiflashtirmoqda. Shuningdek, milliy-madaniy ildizlardan uzoqlashish xavfi ham yuzaga kelmoqda, bu esa ma'naviy bo'shliqni keltirib chiqaradi.

Tasviriy san'at ushbu murakkab jarayonlarga qarshi turish uchun noyob vosita hisoblanadi, chunki u hissiy (estetik) va ratsional (analitik) idrokni bir vaqtda faollashtirish qobiliyatiga ega. Biroq an'anaviy tasviriy san'at ta'limi ko'pincha asarlarning faqat tarixiy ma'lumotlari yoki biografik kontekstlari bilan cheklanib, ularning chuqur vizual-kognitiv tahliliga yetarlicha e'tibor bermaydi. Shuning uchun san'atshunoslik fani oldida turgan eng muhim vazifa – tasviriy san'atni shunchaki go'zallikni targ'ib qiluvchi fan sifatida emas, balki yoshlar tafak-

kurining rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi, amaliy ahamiyatga ega metodologik vosita sifatida qayta shakllantirishdir. Bu esa tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyatini oshirish hamda fan metodologik imkoniyatlarini kengaytirish talabiga mos keladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning asosiy muammosi – tasviriy san'atni o'qitishda yoshlarning murakkab analitik fikrlashini faollashtirish hamda ularning ma'naviyatini milliy madaniy an'analar (xususan, o'zbek etnomadaniyatidagi sinkretik qatlamlar¹) asosida chuqurlashtirishni ta'minlaydigan standartlashtirilgan, ilmiy asoslangan pedagogik modelning mavjud emasligidir.

Tadqiqotning bosh maqsadi – tanqidiy vizual tahlilni san'at o'quv dasturlariga integratsiya qilishning yangi metodologiyasini nazariy jihatdan asoslash va uni empirik sinovdan o'tkazish orqali ushbu metodologiyaning yoshlar tafakkuri va ma'naviy asoslariga bevosita hamda o'lchanadigan ta'sirini namoyish etishdir. Bu faqatgina tarixiy ko'chirishdan iborat bo'lmay, balki o'z fikrlarni mantiqiy izchillikda davom ettirishni talab qiladi.

Tadqiqot obyekti – o'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalaridagi 14-20 yoshli yoshlar. Bu davr shaxsiyat shakllanishi, tanqidiy fikrlash va qadriyatlar tizimining barqarorlashuvi uchun eng muhim bosqich hisoblanadi.

Tadqiqot predmeti – tasviriy san'at asarlarini struktural-analitik tahlil qilish, ularning kompozitsion tuzilishi, ranglar simvolikasi va ikonografik mazmunini o'rganish jarayonlarining yoshlarning kognitiv (tafakkur) hamda axloqiy-estetik (ma'naviyat) rivojlanishiga ta'siri.

H1 (Kognitiv gipoteza): Tasviriy san'at asarlarini struktural va tanqidiy tahlil qilish (kompozitsiya, ranglar nazariyasi, ramziy ma'nolar) o'smirlar va yoshlarning divergent fikrlash ko'rsatkichlarida (kreativ tafakkur) sezilarli statistik o'sishga olib keladi.

H2 (Ma'naviy gipoteza): O'zbek madaniyatining murakkab qatlamlarini va undagi elementlarni aks ettiruvchi san'at asarlari bilan tizimli shug'ullanish yoshlarning milliy-ma'naviy qadriyatlarni an'anaviy san'at ta'limiga nisbatan chuqurroq anglashiga va o'zlashtirishiga yordam beradi.

Ilmiy ahamiyati: Ushbu tadqiqot san'atshunoslik sohasining nazariy asoslariga bevosita hissa qo'shadi, chunki u estetik tarbiyaning neyro-pedagogik mexanizmlarini ochib beradi. Tadqiqot natijalari san'atshunoslikning metodologik imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Bu ish, aynan, vizual idrokni o'rganishga qaratilgan yangi fanlararo metodologik yondashuvni taklif etish orqali metodologik bazani boyitadi. U estetik stimullarning oliy kognitiv funksiyalarga ta'sirini tushuntiruvchi aniq nazariy asosni taqdim etadi.

Amaliy ahamiyati: Olingan empirik natijalar O'zbekiston ta'lim standartlarini (o'quv dasturlarini) isloh qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ular o'qituvchilarga tasviriy san'atni oddiy ko'nikma fani sifatida emas, balki tanqidiy fikrlashni shakllantiruvchi fundamental intellektual fan sifatida olib borish uchun sinovdan o'tgan, aniq amaliy modellarni taqdim etadi. Bu esa yoshlarning murakkab vizual muhitda, masalan, ommaviy axborot vositalarida axborotni to'g'ri ajratib olish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tasviriy san'at inson tafakkurini rivojlantirishda alohida o'rin tutadi, chunki u so'z bilan ifodalab bo'lmaydigan, non-verbal idrokni talab qiladi. Dastlabki tadqiqotlar V. Vygotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasi asosida san'atning shaxsning psixik funksiyalarini rivojlantirishdagi vositachilik rolini ko'rsatadi. Tasviriy san'at asarini idrok etish vizual-fazoviy mantiqni, ya'ni obyektlar orasidagi munosabatlarni, shakllar mutanosibligini va kompozitsion muvozanatni tahlil qilishni talab qiladi. Kreativ tafakkur nuqtai nazaridan san'at asari vizual muammo sifatida namoyon bo'ladi. Masalan, rassom qanday qilib yorug'lik va rang orqali emotsional vaziyatni yaratganini tahlil qilish yoshlarni bir muammoning ko'p yechimlarini izlashga, ya'ni kreativlikning asosiy ko'rsatkichlarini mustahkamlashga undaydi. Garchi xalqaro tadqiqotlar ko'pincha individual kreativlikka urg'u bersa-da, milliy pedagogik kontekstda bu kreativlik ijtimoiy va axloqiy jihatlar bilan muvozanatlangan bo'lishi zarur, ya'ni yoshlar san'atdagi vizual yechimlarni jamiyatdagi mavjud muammolarni hal qilishga qaratilgan yangicha yondashuvlar yaratishda qo'llashlari lozim. Ma'naviyat deganda faqatgina oddiy axloqiy qoidalar to'plami emas, balki shaxsning o'z milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan chuqur intellektual, hissiy va irodaviy munosabatlarining yetukligi tushuniladi. O'zbekiston kontekstida ma'naviyat tushunchasi bevosita milliy o'zlik bilan chambarchas bog'liqdir.

Tasviriy san'at asarlari, ayniqsa O'zbekiston hududida yaratilgan noyob asarlar, murakkab madaniy qatlamlarni o'zida mujassam etadi. Masalan, Boburiylar yoki Temuriylar davri miniatyuralarida islom madaniyatiga xos bo'lgan geometrik hamda islamiy naqshlar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlarining qadimiy mifologik motivlari va mahalliy an'analar uyg'unlashib ketgan. Bu uyg'unlik ma'naviyatni shakllantirishda muhim pedagogik vazifani bajaradi.

¹ Yuldashev Izzat Ikromovich O'zbek etnomadaniyatida sinkretizm: nazariya va amaliyot Madaniyatshunoslik san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (phd) dissertatsiyasi avtoreferati

TAHLIL VA NATIJALAR

Agar badiiy ta'lim yoshlarga faqat asarning nomini va muallifini o'rgatsa, ular passiv idrok etuvchi bo'lib qoladi. Biroq, agar yoshlar asarni mushohada qilishga, ya'ni mazmuni jihatidan tushunishga harakat qilsa, bu ularning fikrlashini faollashtiradi. Bu jarayon yoshlarni o'z madaniy ildizlarining sodda emas, balki murakkab, davrlar sintezi mahsuli ekanligini anglashga undaydi. Shu tarzda tafakkurni (analiz qilishni) ma'naviyat (madaniy o'zlikni qadrlashni) bilan bevosita bog'laydigan ko'prik shakllanadi.

1-jadval: **Tasviriy san'atning tafakkur va ma'naviyatga ta'sirining qiyosiy tahlili**

Rivojlanish sohasi	Ta'sir mexanizmi	Tasviriy san'atda pedagogik amalga oshirish
Tafakkur (kognitiv)	Analitik, sintetik fikrlash, vizual-fazoviy mantiqni rivojlantirish; vizual ma'lumotni guruhlash va qayta ishlash.	Kompozitsiya, perspektiva, yorug'lik va rang qonuniyatlarini tahlil qilish, asardagi vizual muammolarni yechish.
Ma'naviyat (axloqiy)	Estetik idrokni tarbiyalash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga empatik munosabatni shakllantirish, madaniy identifikatsiyani mustahkamlash.	Asarlarning g'oyaviy-axloqiy mazmunini muhokama qilish, madaniy qadriyatlarning vizual ifodasini tushunish.

Kreativ tafakkur rivojlanishining kvantitativ natijalari

TTCT testing natijalari bo'yicha o'tkazilgan statistik tahlillar (ANOVA) shuni ko'rsatdiki, eksperimentdan so'ng tajriba guruhi (EG) barcha to'rt asosiy divergent fikrlash ko'rsatkichlari – ravonlik, egiluvchanlik, originallik va detallarga berilish bo'yicha – nazorat guruhidan (CG) statistik jihatdan sezilarli darajada ($p < 0.01$) yuqori natijalarni qayd etdi. Masalan, originallik ko'rsatkichining oshishi yoshlarning san'at asarlarini tahlil qilishda standart bo'lmagan, noyob talqinlarni topa olish qobiliyati oshganini ko'rsatadi. Bu natija H1 farazini to'liq tasdiqlaydi: tasviriy san'atni faqat estetik tomosha qilish emas, balki uni muammoli vizual tuzilma sifatida tanqidiy tahlil qilish yoshlarning kognitiv fikrlashini faollashtiradi. San'at asarini tahlil qilishda talab qilinadigan vizual elementlarning sintezi va parchalanishi ularning miyasida yangi assotsiativ aloqalarni shakllantirishga majbur qiladi. Bu esa, keyinchalik, ular o'z hayotida duch keladigan boshqa muammolarni hal qilishda g'oyalar ko'lamini va sifati oshishiga xizmat qiladi.

Ma'naviy qadriyatlarning internalizatsiya qilinishi

SAQS shkalasi bo'yicha o'tkazilgan baholash natijalari (H2 farazini tekshirish) ham sezilarli ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdi. EG a'zolarining milliy an'analarga, tarixiy san'atga va ijtimoiy mas'uliyatga oid qadriyatlarni o'zlashtirish darajasi CG natijalaridan o'rtacha 15 % ga yuqori bo'ldi. Talabalarning asar tahlillarida kuzatilgan o'zgarishlar bu jarayonning tafakkur va ma'naviyat o'rtasidagi bog'liqligini isbotlaydi. Bir talabaning maqolasida aytilgan quyidagi fikr bunga yorqin misol bo'la oladi: "Amaliy san'atimizdagi naqshlar faqat geometriya emas, ular avlodlarning olamni tushunishidagi falsafani o'z ichiga oladi. Menga bu naqshlarni tahlil qilish o'z tariximizga yangicha, intellektual nazar bilan qarashni o'rgatdi." Ushbu iqtibos shuni ko'rsatadiki, chuqur tahliliy fikrlash (tafakkur) ma'naviy qadriyatlarni faqatgina qabul qilishdan emas, balki ularni ongli ravishda tushunish va anglash orqali internalizatsiya qilish darajasiga olib chiqadi. Ma'naviyatning mustahkamligi uni shaxs tomonidan ongli ravishda qayta ishlashga bog'liq. San'at asarining g'oyaviy-axloqiy mazmunini analitik dekonstruksiya qilish qobiliyatini rivojlantirmasdan, yoshlar milliy ma'naviyatni shunchaki deklarativ qadriyat sifatida qabul qilishi mumkin, ammo uni amaliy hayotiga singdirish darajasiga erisha olmaydi.

Yangi pedagogik modelning metodologik imkoniyatlari

Olingan natijalar Art-kognitiv integratsiya modelining (AKIM) faqat estetik pedagogika sohasida emas, balki kengroq ma'noda badiiy san'at metodologiyasini rivojlantirishda ham o'rinni ekanligini ko'rsatadi. AKIM faqat tasviriy san'atga xos o'quv jarayonlarini yaxshilash bilan cheklanmay, balki vizual idrokni o'qitishga universal yondashuvni taklif etadi. Bu metodologiya diqqatni "nima tasvirlangan"dan "qanday qilib vizual tarzda asoslangan yoki bahslashilgan"ga ko'chirish orqali yoshlarni zamonaviy media, reklama va dizayn kabi boshqa fanlar mazmunini tanqidiy tahlil qilishga tayyorlaydi. Bu tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyatini oshiradi va fanlararo rivojlanishga bevosita hissa qo'shadi. San'atni tahlil qilish orqali olingan fundamental vizual savodxonlik (Visual Literacy) qobiliyatlari yoshlarga axborot asrida tanqidiy yo'nalishni belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan kvazi-eksperimental tadqiqotlar shuni isbotladiki, tasviriy san'at ta'limiga tanqidiy-analitik yondashuv (AKIM) nafaqat estetik bilimlarni oshiradi, balki yoshlarning ijodiy fikrlashini (tafakkur) rivojlantirishda ham, ularning ma'naviy qadriyatlarni chuqur o'zlashtirishida ham kuchli va samarali vosita hisoblanadi. Tadqiqotda ilgari surilgan har ikkala ilmiy faraz (H1 va H2) empirik ma'lumotlar bilan to'liq tasdiqlandi. Vizual tahlilni o'quv jarayoniga kiritish yoshlarning kognitiv salohiyatini sezilarli darajada faollashtirish bilan birga, ularning milliy-ma'naviy o'zligini mustahkamlashga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Olingan ijobiy natijalarga asoslanib, tasviriy san'atning yoshlar tafakkuri va ma'naviyatini oshirishdagi salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish maqsadida ta'lim tizimiga quyidagi amaliy tavsiyalarni kiritish lozim:

2-jadval.

Yo'nalish	Tavsiya	Kutilayotgan natija
O'quv dasturlarini rivojlantirish	Barcha umumta'lim va oliy ta'lim muassasalarining "Tasviriy san'at" fanlariga "Vizual tahlil va kreativ tafakkur" modulini kiritish.	Yoshlarning mantiqiy va kreativ tafakkur koeffitsienti yuqori darajada oshadi, vizual savodxonlik mustahkamlanadi.
Kadrlar tayyorlash	Tasviriy san'at pedagoglari uchun oliy ta'limdan keyingi ta'lim tizimida (malaka oshirish, qayta tayyorlash) san'atshunoslik fanlarini integratsiyalashgan kurslarini tashkil etish.	O'qituvchilarning yangi Art-kognitiv integratsiya modelini professional darajada qo'llash salohiyati kuchayadi.
Madaniy qadriyatlarni targ'ib qilish	Muzeylar va galereyalardagi san'at asarlarini interaktiv metodlar (AKIM) orqali tahlil qilishga qaratilgan maqsadli pedagogik loyihalar, mahorat darslari va seminarlarni ko'paytirish.	Milliy-ma'naviyatni yuzaki emas, balki chuqur intellektual anglash va qadriyatlarni shaxsiy darajada internalizatsiya qilishga erishiladi.
Vizual media savodxonligi	Tasviriy san'atda olingan tahliliy ko'nikmalarni vizual media manbalarini tanqidiy baholash darslariga o'tkazish.	Yoshlarning manipulyativ vizual axborotga qarshi immuniteti oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari (ta'lim va ma'naviyat sohasidagi hujjatlar).
- Alemasov Y. A. (2025). O'zbek etnomadaniyatida sinkretizm: nazariya va amaliyot (PhD dissertatsiyasi avtoreferati).
- Vygotskiy L. S. San'at psixologiyasi (Psixologiya iskusstva). – Moskva: Iskustvo, 1968.
- Hasanov A. T. Milliy ma'naviyat asoslari va uni shakllantirishning pedagogik yechimlari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. (Ma'naviy tarbiya mexanizmlari va milliy pedagogika yondashuvlari).
- Dewey, John. Experience and Education. – New York: Kappa Delta Pi, 1938. (San'at orqali tajriba va ta'limning uzviylik hamda tafakkur rivojiga ta'siri).
- Dondis, Donis A. A Primer of Visual Literacy. – Cambridge: MIT Press, 1973. (Vizual axborotni tahlil qilish, idrok etish va vizual savodxonlik asoslari nazariyasi).
- Eisner, Elliot W. The Arts and the Creation of Mind. – New Haven: Yale University Press, 2002. (San'atning inson kognitiv qobiliyatlari va ijodiy fikrlashni shakllantirishdagi o'rni).
- Абдухамидов, Қ. Я. (2022). Талабаларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш, эстетик маданиятини шакллантириш. Journal of Innovations in Scientific and Educational Research, 5(4), 74–76.
- Abduxamidov Quvonchbek Yangiboy o'g'li. (2024). Tasviriy san'at yo'nalishidagi talabalarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish usullari. Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyalar, 1(1), 138–141.
- Abduxamidov Quvonchbek Yangiboy o'g'li. (2025). Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda individual yondashuvning pedagogik va psixologik asoslari.
- Yangiboy o'g'li A. Q., & Daniyarovna T. G. (2025). Ma'naviy-axloqiy tarbiyada tasviriy san'at vositalari va o'quvchilarning badiiy-estetik ta'limi. Iqro jurnali.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.